

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи номзадии Юсупова Сурайё Абдумачидовна дар мавзӯи «Таҳқиқи луғавӣ – семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.22 – Забонҳои халқҳои мамлакатҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, соқинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ). Душанбе, 2019, 168 саҳифаи компютерӣ

Дар таърихи лаҳҷашиносии тоҷик дар аввали солҳои 70-уми қарни гузашта самти нави пажӯҳиш ба вучуд омад. Агар аз як тараф, дар партави асари бунёдии профессор В.С. Расторгуева «Опыт сравнительного изучения таджикских говоров» (1964) ҷамъбасти илмии яке аз гурӯҳҳои лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ – шеваи ҷанубӣ ба нақша гирифта шуда бошад, аз тарафи дигар, ҷамъоварӣ ва мурағаб сохтани фарҳанги ин шева оғоз ёфт. Маводи ин ду мавзӯӣ имконият фароҳам овард, ки дар тадқиқоти ҷамъбасти ба ду бахши системаи лаҳҷа – лексика ва синтаксис, ки то солҳои 60-ум тақрибан ба эътибор гирифта намешуданд, таваҷҷӯҳи махсус зоҳир гардад. Ин буд, ки тадқиқи лексикаи лаҳҷа дар солҳои 70-ум сурат ва суръати тоза пайдо кард. Ба ин қор В.С. Расторгуева, А.З. Розенфелд, Р. Ғаффоров, Ғ. Ҷӯраев, Т. Максудов, Ш. Исмоилов, М. Маҳмудов, А. Ҳасанов, С. Р. Раҳматуллозода ва шогирдону пайравони эшон даст зада, дар як фосолаи кӯтоҳ тавонистанд, ки бахшида ба лексикаи баъзе лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ асару мақолаҳои зиёд ба таърифи расонанд. Вале ин ҳоло ҳадди охири масъала нест, зеро лексикаи аксари лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ чун ганҷури пурганҷ то имрӯз дарбаста мондааст. Бинобар ин, ҳар як асари хурду бузурге, ки дар ин бахши тадқиқ ба анҷом мерасад, шоиста ба дастгирифт. Ба диссертатсия Юсупова Сурайё Абдумачидовна «Таҳқиқи луғавӣ – семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ» аз ҳамин мавқеъ мебоҷад ҳақгузорӣ кард.

Сохтори диссертатсия бар пояи қавии илмӣ тарҳрезӣ гардида, аз муқаддима, ду боб, хулоса, феҳристи адабиёт, рӯйхати ихтисораҳо иборат аст ва дар заминаи маводи ниҳоят фаровон таълиф ёфтааст.

Дар муқаддима, чун қоида, зарурати интиҳоби мавзӯӣ, дараҷаи тадқиқ шудани он, ҳадаф ва вазифаҳои қори диссертатсионӣ, усули тадқиқ, навгонӣ, аҳамияти назариявӣ амалии мавзӯӣ ва ғайра

асоснок шудаанд. Ҳадафи асосии тадқиқот, таҳқиқи яке аз қабатҳои асосии таркиби луғавии шеваҳои ҷанубӣ ва ғануби шарқии забони тоҷикӣ – калимаҳои марбут ба наботот мебошад, ки барои нишон додани ташаккул ва тақмили захираи луғавии шеваҳои мазкур мусоидат мекунад. Бобҳо ва бахшҳои диссертатсия, ки ба таври илмӣ силсилабандӣ шудаанд, амалӣ шудани ҳадафи тадқиқотро таъмин намудаанд.

Навгониҳои илмии диссертатсия аз он иборат аст, ки то имрӯз роҷеъ ба хусусиятҳои луғавию семантикӣ ва грамматикӣ лексикаи марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ ҳанӯз як диссертатсияи алоҳидаи илмӣ навишта нашудааст. Муаллиф бори аввал ба таври нисбатан мукамал маводи марбут ба набототро дар шеваҳои мазкур ҷамъоварӣ, табақабандӣ ва таҳқиқи илмӣ намуда, нақши воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳои мевадору бемева, гулу гиёҳхоро баррасӣ намудааст. Муҳаққиқ барои иҷрои кори таҳқиқотӣ аз усулҳои муқоисавӣ – таҳлилӣ, шарҳу тафсир, усули лексикӣ – семантикию сохторӣ, усули баррасии омории воҳидҳои луғавӣ ва мушоҳида истифода бурдааст.

Воқеан, ҳар муҳаққиқе, ки бо лексикаи лаҳча сару қор дорад, пеш аз ҳама ба ду қабати он рӯ ба рӯ мешавад. Қабати аввал умумияти лаҳчаро бо шоҳаҳои дигари забон таъмин намояд, қабати дуюм ҷудогии нисбии лаҳчаро аз шоҳаҳои дигари забон нишон медиҳад. Ба асарҳои илмӣ-тадқиқотии донишмандон дар соҳаи шевашиносӣ, ба мисли Расторгуева, 1964; Раҳматуллоев, 1970; Розенфелд, 1971; Мурватов, 1974; Ҷӯраев, 1975; 1981; Маҳмудов, 1978; Мақсудов, 1977; Исмоилов, 1982; Кабилов, 1995; Ҳалимова, 2002; Осимова, 2004; Гадоев, 2012; Сангинова, 2012; Хоркашев, 2014; Раҳматуллозода, 2016, Саидов, 2017 ва ғайра така намуда, муҳаққиқ ба ҳайати растаниҳо тамоми анвои дарахтон, гулу буттаҳо, гиёҳҳо ва ғайраро мавриди тадқиқ қарор додааст.

Боби якуми диссертатсия «Таҳқиқи луғавӣ – семантикӣ воҳидҳои луғавии марбут ба наботот» ном дошта, он аз чор бахш иборат аст.

Фасли якуми бахши аввал - «Номи анвои дарахтони мевадиханда» номгузорӣ гардида, аз 10 зерфасл иборат мебошад. Қайд кардан ба маврид аст, ки растаниҳо як ҷузъи асосии табиат буда, бо ҳаёти инсон алоқаи ногусастанӣ пайдо кардааст. Ба ҳайати растаниҳо тамоми анвои дарахтон, гулу буттаҳо, гиёҳон ва ғайра шомиланд. Аз ин рӯ, муҳаққиқ ҳангоми ҷамъоварӣ намудани мавод ба анвои дарахтони мевадихандаву бемева, зироатҳои полезию ғалладона, анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо диққати махсус додааст. Унвонҷӯ ҳангоми таҳқиқи зергурӯҳи ин бахш,

1.1.1. - истилоҳоти умумии номи анвои дарахтони мевадиханда маводи зиёдеро чамъоварӣ намуда, барои тасдиқи андешаҳои худ дар муқоиса аз корҳои таҳқиқоти лаҳҷашиносон Ғ. Ҷӯраев, Д. Саймидинов, Р. Сангинова мисолҳо овардааст. Масалан, ҳангоми таснифи умумии гурӯҳи номи анвои дарахтони мевадиханда аз вожаҳои лаҳҷаи Конибодом калимаҳои **“ғӯра, навнихол, чигда, олмурӯт, ношпотӣ, хазонак”**-ро дар муқоиса бо лексикаи лаҳҷаи шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқӣ забони тоҷикӣ додааст. Дар ин ҷо диссертант ба ақидаи Сангинова Р.И., ки “дар баҳши боғдорӣ ва коркарди анвои мева дар лаҳҷаи Конибодом унсурҳои ба қор мераванд, ки аз тангҳои интишори ин лаҳҷа ё дигар лаҳҷаҳои ҳамгурӯҳ берун баромада наметавонанд” норозигии худро баён намуда, қайд кардааст, ки дар шеваи ҷанубӣ ва ҷануби шарқӣ ҳам бо ҳамин маъно истилоҳоти **“ғӯра, навнихол, чигда, ношпотӣ, хазонак”** дар муомилаанд. Масалан, калимаи ғӯра пасванди шаклсози **-ак** мегирад ва масъаларо тағйир намедиҳад: **ғӯра//ғурик (ғурък)** аз нигоҳи баромад аз як асосанд. Тафовут танҳо дар тобиши услубиву маъноии шакли **ғӯра** ба мушоҳида мерасад, ки он дар лаҳҷаи Конибодом дар нисбати зардолуи хому норасид қорбасти мешаваду бас. Дар шеваи ҷанубӣ муродифи дигари вожаи **ғӯра** истилоҳи **ғурък** аст, ки на танҳо нисбат ба зардолуи хом, балки дар мафҳуми умуман меваи норасида ва хому нопухта истеъмол меёбад. Дар шеваи ҷанубӣ муродифи дигари вожаи **ғӯра** истилоҳи **кърък** истифода мешавад, ки он на танҳо нисбат ба зардолуи хом, балки умуман меваи норасида ва хому нопухта истеъмол меёбад.

Муҳаққиқ дар қисмати (1.1.7) номи анвои ангур ҳангоми таснифи он қайд кардааст, ки калимаи **разбо** маънии **“ангур”, “ангурзор”** ва **“дарахтзор”** дар шеваи ҷануби шарқӣ фаровон истифода мешавад, ки аз нигоҳдории хати таърихӣ гувоҳӣ медиҳад, аммо истифодаи он дар шеваи ҷанубӣ дида нашудааст. Диссертант қайд менамояд, ки вожаи **раз** ба маънии **“ангур”, “токи ангур”, “ангурзор”** дар эҷодиёти классикони мо истифода шуда бошад, дар лаҳҷаи мардуми Ванҷ ба маънии **“боғ”, “дарахтзор”** вохӯрдааст. Ҷой пӯриҳо пӯрдӯрахта **раз** гувамест; ами бобийо-мун ни раз мегуфтанд **боғ**-а. Чунин мисолҳо дар муқоиса бо гӯйиши мардуми кирмонии забони форсии Эрон низ ба ҷашм мерасанд, ки ҷолиби диққатанд ва бо навъҳои зерин сабт шудаанд: **ангури брук, ангури тура, ангури собӣ, ангури аскарӣ** ва ғайра.

Ҳамин гуна мисолҳои зиёд дар зербахшҳои номи анвои себ, номи анвои нок, номи анвои зардолу, номи анвои олу, номи анвои шафтолию тугу чормағз ва ғайра оварда шудааст. Ин гувоҳӣ онанд, ки унвонҷӯ

нисбати омӯзиши мавзӯи интихобкардаи худ ҳамчун таҳқиқотчӣдиққати чиддӣ зоҳир намудааст.

Фасли дуюми боби аввал(1.2) «Номи анвои дарахтони бемева» ном дошта, муҳаққиқ дар ин бахш ба навъҳои гуногуни дарахтони бемева, ба монанди сафедор, тирак, бед, арча, туғ, қарағоч, сада ва ғайра таҳқиқот бурдааст. Унвончӯ қайд кардааст, ки таъмини васоили зиндагӣ тавассути чӯб сабаб шудааст, ки мардум таркиби луғаташонро бо вожаҳои марбут ба дарахтони бемева такмил диҳанд. Муҳаққиқ қайд менамояд, ки дар лаҳҷаи мазкур номи анвои “**сфедор**” ва ҳамчинсаш “**тирак**” бо доштани хосияти барои сохтмон доштааш хеле машҳур аст. Ӯ қайд менамояд, ки хелҳои гуногуни ин дарахт дар минтақаҳои гуногуни ҷумҳуриамон дида мешаванд. Масалан, **девдор, сфедтерак, састирак, мирзотерак**. Ин навъи дарахт дар гурӯҳи лаҳҷаҳои ваҳиёӣ-қаротегинӣ асосан бо воҳиди луғавии **тирак//тера** дида мешавад. **Тирак** рос мероя, боло **тирако**-ра мён гърди беда-да шинундаги (Ҳасандара.).

Фасли сеюми боби аввал(1.3) «Номи анвои зироатҳои полезию ғалладона» ном дошта, ба таҳқиқи истилоҳоти умумии ифодакунандаи анвои зироатҳои полезию ғалладона, номи навъҳои зироати харбуза, тарбуз, каду, пиёз, картошка, лаблабу, гандум, ҷав, арзан, чуворимаққа, нахӯд, лӯбиё ва ғайра бахшида шудааст. Мисолҳои овардаи муҳаққиқ дар ин бахш низ хеле зиёданд ва дар муқоиса бо дигар лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ оварда шудаанд. Масалан, калимаи **белак//белакӣ//белькӣ** (дар гурӯҳи лаҳҷаҳои қаротегинӣ, ваҳиёӣ-қаротегинӣ ва гунаи **белдики** дар гурӯҳи лаҳҷаҳои ҷанубии Кӯлоб ва вожаи **парварда** дар лаҳҷаҳои шимолии Кӯлоб роиҷанд ва ҳар ду ҳам бо феълҳои “**шинондан**” ва “**кардан**” истифода мешаванд: парварда кардем, нағз бастак (Шх.). Ё ин ки барои ифодаи анвои харбуза ва вожаҳои марбут ба он муҳаққиқ хусусияту аломати ин зироатро ба таври зерин баён намудааст: **тарак** (Ҷк.) // **тарьк//таракак** (Вк.); **савча** (Ғк., Вк., Қ., Кх., Шк., Дарв.) // **савчък** (Ғк.); **хомак** (Вк., Қ.) // **хумақ** (Қ.); **таварак** (К., Шк., Ҷк.) ба маънии харбузани норасида, нопухта, хомак истифода мешаванд: ийоле сачък-ай, баде пъхт мийоръм-тун; ҳама-ш тарак-ай, холи нопухта-й. (Шк.). Муҳаққиқ хангоми таснифи вожаҳои **тарак//тарьк//таракак; савча//савчък; хомак//хумақ** аз морфемаҳои решагии **тар, савз** (сабз), **хом//хум**, ки решаи асосии онҳо мебошанд ва маҷозан ба хом будани маҳсулот далолат мекунанд ва дар шеваи ҷануби шарқӣ ҳам истифода мешаванд, ишора кардааст.

Муаллиф дар қисмати ғалладона аз “Фарҳанги забони тоҷикӣ” бо шарҳи калимаи **ғалла** мақсади худро кушода дода, қайд намудааст, ки

анвои ғалладона ҳам дар ғановати таркиби луғавии мавзӯи тадқиқшаванда нақши бузург дорад. Барои тасдиқи ақидаҳои худ ӯ гурӯҳи махсулотҳое, ки ба ин зироат шомиланд, мисол овардааст: гандум, чав, лӯбиё, арзан, чуворимакка, нахӯд, лаблабу, картошка, пиёз ва ғайра.

Дар ин қисмат таҳқиқотчӣ мавҷуд доштани вожаҳоеро, ки хусусиятҳои умумӣ доранд ва ё барои чанде аз онҳо умумӣ ҳастанд ишора намудааст. Ӯ калимаҳои **неш** ва **саракро**, ки барои ҳамаи тоҷикон маълуманд, мисол оварда, ниёз ба шарҳ доштани вожаҳои **сарғанък**, **навқонӣ**, **пийодасувор** ва **қавакро** зарур донистааст. Ҳангоми таҳқиқи ин навъи зироат муҳаққиқ дар шаклҳои сохта, мураккаб ва ибора омадани ин анвои зироат қайдҳои махсус намуда, мисолҳои форовон додааст: **гандьмак** (Вқ.), **сьфедпъштак** (Қ.), **ғърсарак** (Қ.), **гандьми сиёҳак** (Шк.), **гандьми сийаҳсук** (Шк.), **гандьми сьфедак** (Вқ., Дарв.), **гандьми қиблагӣ** (Шк.) ва ғайра.

Фасли чоруми боби аввал «Номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо» номгузорӣ гардида, дар он перомуни калимаю истилоҳоти ифодакунандаи номи умумии алафу гиёҳ ва буттаҳо, номи анвои гиёҳҳои гуногуни истеъмолию ғайриистеъмолий, номи гиёҳҳои шифобахш, номи анвои гул, замбӯруғу чукрӣ, чорӯб ва хор, ки теъдоди онҳо хеле зиёд аст, аз тарафи муҳаққиқ зерин таҳлил қарор гирифтааст. Гарчанде ки шумораи вожаҳои мисоловарда назар ба се фасли аввала камтар бошанд ҳам, муҳаққиқ ба тарзи сохти ин вожаҳо, ки ба гурӯҳҳои сода, сохта, мураккаб ва ибораҳо чудо шудаанд, аҳамияти махсус зоҳир намудааст. Доир ба ҳар вожаи мисоловарда ба пуррагӣ ба таркиби луғавии он вожаҳо иттилоот додааст. Масалан: тавассути пасванди **-ак// -ък// -ик**, **-аки**, **-и**, **-а**, **-ча** ба вучуд омадани вожаҳои сохта (**пуғанак**, **сақлак**); ба воситаи аз решаи асосӣ пайдо шудани вожаи мураккаб (**шьдърка**, **дъруштка**, **пахтакаҳак**, **сьфедкаҳак**, **шурбокаҳак**); ба воситаи иборасозӣ (**рьшқайи пъштагӣ**, **рьшқайи говак**, **рьшқайи адирӣ**) ва ғайра.

Боби дууми диссертатсия «Роҳҳои ташаккули воҳидҳои луғавии марбут ба наботот» ном дошта, ин боб низ аз чор фасл ва ҳар фасл аз зерфаслҳои алоҳида иборат аст.

Дар қисми муқаддимоти ин боб муҳаққиқ қайд кардааст, ки роҳи морфологӣ яке аз роҳҳои асосии пайдошавии калимаҳои марбут ба соҳаи наботот мебошад. Ба мавзӯи роҳи воситаҳои калимасозии давраи қадим ва миёнаи таърихи забони тоҷикӣ донишмандони бузург, аз ҷумла В.С. Расторгуева, Л.С. Пейсиков, Е.К. Молчанова, И.М. Оранский, Д. Саймиддинов, Ш. Рустамов, К.А. Левковская, Е.С. Кубрякова, Л.С.

Пейсиков, Ф. Чўраев, О. Қосимов, С. Хоркашев ва дигарон аз солҳои 60-уми асри гузашта то инҷониб таваҷҷуҳ зоҳир намуда, таҳқиқоти илмӣ бурдаанд. Унвонҷў қайд менамояд, ки дар солҳои охир муҳаққиқ С. Хоркашев (С. Раҳматуллозода) ба баррасии бевоситаи роҳҳои калимасозии шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ машғул шуда, якҷанд асару мақолаҳои илмӣ пешниҳод намудааст. Ҳамчунин, ў соли 2016 рисолаи махсус перомуни роҳҳои морфологии калимасозии шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикиро нашр намудааст.

Бо сабаби он ки солҳои охир нисбат ба хусусиятҳои калимасозӣ ва роҳҳои ба вуҷуд омадани воҳидҳои луғавии марбут ба наботот кори муфассале пешниҳод нашудааст, аз ин рӯ унвонҷў маҳз ба ҳамин масъала таваҷҷуҳ зоҳир намудааст. Дар ҳар як қисмати ин бахш, ки ба нақши калимаҳои сода дар такмили воҳидҳои луғавии марбут ба наботот; нақши пасвандҳо дар сохтани калимаву истилоҳоти марбут ба воҳидҳои луғавии соҳаи наботот; нақши калимаҳои мураккаб дар сохтани калимаву истилоҳоти соҳаи наботот; нақши ибора ва таркибҳо дар ташаккули воҳидҳои луғавии марбут ба наботот бахшида шудааст, муҳаққиқ таҳлили вожаҳои номбурдаро муфассал қарор дода, бо мисолҳои амиқ ақидаи худро асоснок намудааст. Масалан, бо истифода аз калимаи гул//гъл мисолҳои зиёдеро доир ба пайдоиши вожаҳои мураккаби тобеъ ва тобеи омехта пешниҳод кардааст: атъргъл (Қаҳ., Хов., Сх), ахтаргъл (Шк.), бахмалгъл (Пд.), бърешъмгъл (Сх., Хов.), ғармашгъл (Дх., Шх.), зардакгъл (Қх.), хъшбугъл, картушкагъл//картышкагъл (Ҳал., Ял., Қд.), качгъл (Сх., Хов.), косагъл (Лахш), кьндагъл (Пд.), къртагългун (Қ.), қопагъл (Сх., Хов.), гълистон (Мт.), гълбасар // гълбарсар (Вқ.), гълбаст (Қ.), гълбег//гълбек (Вқ., Қ.), гълғъм: гълғъм бастан (Қаҳ., Нр.), гълдор (Хов.), гълдустдор (Қаҳ.), гължунор//гълкункор (Қлб.), гълқанд (Ош.), гълмех (Қ.), гълхор (Қд., Дч., Қул., Сх., Хов.) ва ғайра.

Чунин таҳлили муфассал оид ба дигар калимаҳои дар ин бахш овардашуда, ба монанди вожаҳои бар//пахлу, канор..., калимаи кьнда//кунда, санчид//сьнчид, чормағз, хъша//хўша ва ғайраҳо низ аз тарафи муҳаққиқ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Муаллиф, инчунин, бо роҳҳои илова шудани пасвандҳои –ина (бандина), -зор (чормағзор), -аки, -ина, -ин (чишмаки, белаки, сараки, наркин, қаҳин, бандина), бо пасванди - а (дона//дуна, шоха, дила, ғжда, парварда) вожаҳои марбут ба набототро дар лаҳҷаи мазкур хеле муфассал шарҳу эзоҳ додааст.

Хулосаи диссертатсия (саҳ. 147–150) хеле муфассал буда, мазмуну мундариҷаи бобҳо ва фаслҳо ба таври фишурда дар 15 банд баён

гардидаанд. Чихати хуби диссертатсия дар он аст, ки мавзӯи мавриди таҳқиқот қарордошта дар ҷодаи баррасии воҳидҳои луғавии марбут ба наботот аввалин диссертатсияи соҳавӣ ба шумор меравад. Диссертатсия бо сабки равону возеҳ навишта шудааст.

Феҳристи адабиёт ҳамагӣ 160 номгӯйро дар бар гирифта, ба қавли унвонҷӯ танҳо асарҳои ишора шудаанд, ки дар таҳқиқот истифода гардидаанд.

Ба ин тарик, рисола дар такмил ва шинохти назариявии лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ, хусусан лексикаи он саҳми босазое гузошта, натиҷаву хулосаҳои он дар таълифи дастурҳои методӣ, курсҳои махсус дар факултетҳои филологии мактабҳои олии истифода шуда метавонанд.

Бо вучуди ин, диссертатсия аз баъзе камбудихо ори нест:

1. Ба назари мо овардани варианти лотинии номи анвои наботот аз манфиат холӣ нест. Ҳадди ақал номи лотинии калимаҳои калидии ин қабати луғавиро дар оянда ба кор ҳамроҳ кардан лозим, зеро ин қимати илмии диссертатсияро афзун ҳаҳад кард.

2. Ҳамчунин, тавсия мешавад, ки дар оянда зимни тайёр кардани кор ҳамчун монография номи анвои растаниҳо чун луғатнома ба кор ҳамроҳ гардад.

3. Забони диссертатсия равону илмӣ бошад ҳам, гоҳо ҷумлаҳои носуфта ба назар мерасанд. Масалан:

а) Муаллифон “Шеваи ҷанубии забони тоҷикӣ” дарахтонро... (саҳ.15);

б) **чака** “навъ дарахти кӯҳӣ, ки меваи туршомез дорад” (саҳ. 61);

в) чанд намуди муштарақ мавҷуд аст (саҳ. 61);

4. Дар матни диссертатсия гоҳ-гоҳ ғалатҳои имлоӣ дучор мешаванд: дар саҳифаи 17 ба ҷойи хъмҷайи говруна – хъмӣ говруна, дар саҳифаи 27 ба ҷойи шудаанд – шуданд, дар саҳифаи 44 ба ҷойи девдорча – деворча, дар саҳифаи 57 ба ҷойи сода – содда, дар саҳифаи 60 ба ҷойи нимдарза – ним дәрза, дар саҳифаи 63 ба ҷойи асосӣ – асоси, дар саҳифаи 65 ба ҷойи во мехӯранд – во намехӯранд, дар саҳифаи 80 ба ҷойи ҳаматарафаю – ҳамараю, дар саҳифаи 81 ба ҷойи донишмандони – донишмани омадаанд.

5. Дар саҳифаҳои 41, 60 аломати китобатии вергул пас аз калимаҳо гузошта нашудааст.

Ин эродҳо ҷузъӣ буда, аҳамияти назариявӣ амалии рисолаҳо ба ҳеч вачҳ коҳиш намедиханд. Диссертатсияи Юсупова Сурайё Абдумачидовна бо маънои томи сухан тадқиқоти анҷомшуда ба шумор меравад. Маводи диссертатсия, ки муаллиф солҳои зиёд ҷамъоварӣ намудааст, гувоҳи онанд, ки муҳаққиқ аз анбӯҳи афкори мухталиф

чавхареро кашида тавонистааст, ки қабатҳои асосии таркиби луғавии шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ – калимаҳои марбут ба набототро дар бар гирифтаанд.

Фишурда ва мақолаҳои ба таърифи расондаи муаллиф мундариҷаи диссертатсияро пурра инъикос менамоянд. Дар асоси гуфтаҳои ҷавоб бо камолоти боварӣ гуфта метавонам, ки диссертатсияи Юсупова Сурайё Абдумачидовна «Таҳқиқи луғавӣ – семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ» ҷавобгӯи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илми филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.22 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо соқинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ) ба шумор меравад.

Сангинова Рақибба Иномовна,
номзади илмҳои филология,
дотсенти кафедраи фарҳангшиносӣ
ва забонҳои Донишқадаи соҳибкорӣ
ва хизмат

Имзои Сангинова Рақибба Иномовнаро тасдиқ мекунам:

Сардори Шӯбаи кадрҳо

Вазиров М.К.

15.08.2019